ISLAM

Islam lea religiuvnna namma man Allah (lea áidna sivdnideaddji ja bisuheaddji) almmustahtii olbmuide Sin profehtaid bokte. Dáid sáddii Son buot olmmoščearddaide ahte oahpahit sidjiide duohtavuoða Iežas birra ja Su dilálašvuoða olbmuid ektui, muhto maiddái oahpahit olbmuid birgehallat gudet guimmiideasetguin. Eanemus olles almmustusa ja bagadusa vuogi Allah attii profehtii Muhammadii (570 - 632) Qur'anena bokte. Son guhte jáhkká Allah religiuvdnii ja eallá dan mielde, gohčoduvvo muslimin, earáin sániin son guhte lea iežas addán Allaha háldui.

Olmmoš šaddá muslimin go jáhkká ja dovddasta ahte ii oktage eará go Allah leat bálvalusa veara ja ahte Muhammad lea Allaha sátnedoalvu.

Viða gearddi jándoris doallá muslima su ipmilbálvalusa, áinnas ovttas eará muslimaiguin ja imama joðiheami vuolde, son lea rohkosjoðiheaddji. Dáiddoleamus muslimain geat leat čoahkkanan, lea imam. Erenoamáš báhpat eai gávdno. Bearjadaga doallá imama sártni ovdal maŋŋágaskabeaivvi rohkosa. Bággo vuoiŋŋastanbeaivi dahje bassebeaivi ii gávdno.

Mánu juohke jagi dearvvas ráves muslimat leat borakeahttái beaivebadjáneami rájes beaiveluoitima rádjái. Dát mánnu gohčoduvvo ramadanin, ja lei dán mánus ahte Qur'anen almmustus profehtii Muhammadii álggii. Muðuid jagis muslimat borret borramuša man Qur'anen atná ávkkálažžan ja lobálažžan. Gildon leat earret eará spiinnebiergu, varraborramuš ja oaiváduhttingaskoamit.

Juohke muslima geas leat eanet gaskoamit go lea dárbbašlaš ahte gokčat daid dábálaš dárbbuid, galgá addit dáid gaskomiid nášuvnnalaš fondii nu ahte dat sáhttet geavahuvvot daidda geat daid dárbbašit.

Muslimat geain lea dat vejolašvuohta, galget oktii eallinagis fitnat Mekkas Arabias váldin dihtii oasi golmma beaivásaš ipmilbálvalusas mii doppe dollo juohke jagi. Doppe galleda earret eará máilmmi boarraseamus ipmilviesu, Kaba, man islamalaš árbevieru mielde huksii profehta Adam, billistuvvon dan issoras dulvvi geažil (man Biibal gohčoda suddullin) ja man Abraham ja Ismael oðdasit huksiiga.

Daddjo ahte Islam oahpaha ahte nissonolbmos ii leat siellu, muhto mii addá buoret dieðuid nissona dili birra Islamas go bassi Qur'anen? Dat cealká:
«Ja oskkolaččat, olbmát ja nissonat, leat gudet guimmiideaset verddet. Sii fállet rievttuis ja gildet vearrodaguid ja jeagadit Allaha ja Su sátnedoalvu.» «Muhto son guhte bargá mii riekta lea, leažža dal olmmái vai nisu, ja lea oskkolaš, galgá beassat paradisii ja ii galgga gillát vearrivuoða.»

Soaði dáfus Islam gieldá fallehansoðiid, muhto várjalussoadi gal lea lohpi joðihit. Ahte soahtat viiddidan dihtii religiuvnna ii leat lohpi, muhto lea riekta soahtat go lea dárbu várjalit religiuvnnafriddjavuoða. Lea dábálaš gáddu ahte Islama ovdáneapmi jagiin maŋŋá Muhammada jápmima dáhpáhuvai «miehki» olis, muhto dát ii doala deaivása historjjálaš dieðuid mielde. Islam oahpaha ahte religiuvnnas ii leat mihkkige bákkuid. «Ja cealkke: Dát lea duohtavuohta din Hearrás, de divtte su gii dáhttu, oskut, ja divtte su gii dáhttu, eahpidit.»

OKTA IPMIL

Islam oahpaha ahte Ipmil lea okta. Islamas gohčoduvvo Ipmil Allahin. Ahte Ipmil, Allah, lea okta, mearkkaša Islamas ahte Son lea okta su sivdnádusastis, Su ieŠvuoðainis ja Su daguinis. Ahte Son lea Okta Su sivdnádusastis mearkkaša dan ahte eai gávdno eanet ipmillaš sivdnádusat go Son. Ahte Son lea Okta Su ieŠvuoðainis mearkkaša dan ahte eai earáin go Allahis leat ipmillaš dovdomearkkat: váibmoláðisvuohta, vánhurskisvuohta, diehtu, fápmu jna. su ollislašvuoðastis. Ahte Son lea Okta daguinis mearkkaša dan ahte ii okta ge sáhte dahkat daid daguid maid Son sáhttá dahkat: dušše Son sáhttá sivdnidit eallima das mii lea jápmán, dušše Son sáhttá ándagassii addit jna. Bassi Qur'anen cealká:

«Cealkke, Son lea Allah, dat Áidna,
Allah dat Sorjjasmeahttun man duohken buohkat leat.
Son ii sagat, ii ge leat Son riegádan,
ja ii okta ge leat Su lágážeapmi.»

OKTA MÁILBMI

Jáhkku Allaha oktavuhtii mielddisbuktá logiikkalaččat ahte olmmoš jáhkká ahte olmmošsohkagoddi lea okta, danna go Allah lea buohkaid sivdnideaddji ja Hearrá. Son ii leat Israela Ipmil okto, dahje parselaččaid Ahura Mazda okto. Ii leat Son dušše fal hindulaččaid Parmeshwar. Son lea Okta Ipmil – ja danne buohkaid Ipmil, Allah. Gávdnojit ollu nálit ja olmmoščearddat, muhto Áidna Ipmil lea buohkaid sivdnidan, ja buohkat leat ovttaláhkásaččat Su hárrái. Sus ii leat erenoamáš válljejun olmmoščerda. Islamas eai leat mahkkige vuoigatvuoðat mat leat riikka, náli, ivnni, seaðu, riggodaga dahje riegádeami duohken. Bassi Qur'anen cealká:

«Gullet olbmot, Mii leat sivdnidan din buohkaid olbmás ja nissonis ja dahkan din nállin ja álbmogin vai boahtibehtet gudet guimmiideasetdovdat. Son guhte lea vánhurskáseamus dis, su eanemus máidnu Allah.»

Forts. sid 50

Forts. från sid 42

OKTA RELIGIUVDNA

Go Allah lea Okta, de fertejit buot religiuvnnat leat seamma láhkái bassi, danne go dat buohkat leat almmustuvvan Allahis. Buot bassi čállagat leat danne álgovuođus duođalaččat.

Bassi Qur'anen oahpaha:

«Ja juohke álbmogis lea sátnedoalvu.»

«Ja ii gávdno mihkkige álbmogiid maid gaskkas profehta ii leat vádjolan.»

Islam ii gáibit dušše dan ahte mii galgat doahttalit buot olmmoščearddaid oskkolaš oahpaheddjiid, profehtaid, muhto gáibida jáhkkit daidda. Go mii dovddastit Muhammada Allaha Sátnedoalvun ja Profehtaid Seailan, dát mieldisbukta jáhkkit buot Allaha profehtaide – juohke oktii. Dákkár máilmmálaš jáhkku lea dárbbašlaš vuoiŋŋalaš vuođđun min máilmmis, man tekniikkalaš-dieđalaš ovdáneapmi juo lea dahkan oktan máilbmin. Islam gáibida jáhkkit buot profehtaide, geat leat: Noah, Abraham, Moses, Jesus, Zoroaster, Krishna, Buddha, Muhammad jna. Son guhte ii jáhke dáidda buohkaide, son ii leat muslim.

Buot profehtat bukte dadjat seamma religiuvnna, jáhku Allahii, Su almmustuvvan dáhtu, olbmo ovddasvástádusa ja boahtte áiggi. Lágat ja njuolggadusat mat gulle sin oskui, ledje áigeráddjejun. Go olbmot álge servvoštallat, máilbmi álggii ovdánit ja rievdat oktan máilbmin, go olbmot rávásmuvvegohte, de almmustahtii Allah ođđa máilmmelága Muhammadii, dat vuosttaš ja áidna mii sisttisdoallá buot daid ovddeš oskkuid ja sániid. Islam šattai olbmuid áidna religiuvdnan danne go dat sisttisdoallá buot religiuvnnaid.

ISLAM JA KRISTTALAŠVUOHTA

Islam biehttala ahte gávdno árbesuddu. Juohke mánná riegáda máilbmái buhtisin. Suttu dahká dalle go Allaha sáni rihkku ieš dáhtuin, ja danne lea olmmoš suttu haga dassážii go lea rávis doarvai ipmirdit ja áddet Allaha sániid ja dahkat su válljema.

Mii jáhkkit ahte Jesus lei muhtun Allaha profehtain. Son russiinávlejuvvui, muhto son ii jápmán russii. Jos son livčči jápmán russii ja bajáščuožžilan jápmimis, nu mo kristtalaččat oaivvildit ahte son dagai, de livčči son mannan alimus sadjái Jerusalemis, ja almmuhan su vuoittu jápmima badjel. Muhto son ii dahkan dan. Dan sadjái son deaivvadii su máhttájeddjiiguin čihkosis moadde beaivvi maŋŋil čájehan dihtii ahte son ii lean jápmán russii, ja dasto son vulggii nuorttas sárdnidit juvddálaččaide doppe. Son jámii Kashmirii Indiai, ja su hávdesadji gávdno otná dan beaivvi Khan Yar-gáhtas Srinagargávpogis Kashmiras.

ISLAMA AHMADIYYA-LIHKADUS

Buot religiuvnnat oahpahit ahte oktii boahtá Messias. Mii jáhkkit ahte Messias lea boahtán Hazrat Ahmada hámis. Hazrad Ahmad elii 1835 - 1908 Qadianas Indias. Ovddeš profehtaid vuoiŋŋain ja fámuin son bođii ahte bálvalit Islama. Son lea Islama Ahmadiyya-lihkadusa álggaheaddji, ja danne lea ge dát lihkadus mii ovddasta dan duohta Islama.

«Lea Allaha dáhttu ja sávaldat ahte čohkket buohkaid, gos dal juo ásažit daid sierra riikkain, Europas dahje Asias, buohkaid geain lea vánhurskis miellaláhki, oktasašvuođa ohppui, ja čohkket buot sivdnádusaid ovtta religiuvdnii. Ahte ollašuhttit dán Allaha dáhtu lean mon danin sáddejuvvon. Danne gullá didjiide rahčat ahte ollašuhttit muhto álo ustitvuođa, vuollegašvuođa, nana morála ja rohkosiid bokte.» ***(Hazrat Ahmad)***